

HRY XI. OLYMPIÁDY BERLÍN 1936

- KRAJINA: Nemecko
- TERMÍN: 1. – 18. 8. 1936
- ÚČASŤ: 4066 športovcov (3738 mužov, 328 žien) a 49 NOV, súťažili v 129 disciplínach 19 športov.
  - ÚČASŤ Z ČSR A ZO SLOVENSKA: 179 športovcov z ČSR (166 + 13), 9 zo Slovenska (7 + 2). Jozef Herda (zápasenie) druhý v gréckorímskom štýle do 66 kg, Matylda Pálffyová (športová gymnastika) členka druhého družstva gymnastiek ČSR.
  - NAJÚSPEŠNEJŠIE KRAJINY: 1. Nemecko 573,75 (33-26-30), 2. USA 404,3 (24-20-12), 3. Taliansko 167,1 (8-9-5), 4. Francúzsko 161,5 (7-6-6), 5. Fínsko 145,75 (7-6-6), ... 13. ČSR 71,1 (3-5-0).
  - NAJÚSPEŠNEJŠÍ PODĽA MEDAILÍ: Jesse Owens (USA, atletika) 4-0-0, Konrad Frey (Nem., športová gymnastika) 3-1-2, Hendrika Mastenbroeková (Hol., plávanie) 3-1-0, Alfred Schwarzmann (Nem., športová gymnastika) 3-0-2, Robert Charpentier (Franc., cyklistika) 3-0-0, Giulio Gaudini (Tal., šerm) 2-1-0, Guy Lapébie (Franc., cyklistika) 2-1-0.

rimberských rasových zákonov, odchode Nemecka zo Spoločnosti národov a po obsadení a remilitarizácii Porýnia pribudli aj požiadavky z masových protestov v mnohých štátoch, aby MOV tejto krajine odobral OH i ZOH a preložil ich do iných krajín.

Napokon sa však OH a ZOH 1936 uskutočnili na pôvodnom mieste. Vtedajší prezident MOV, Belgičan Henri de Baillet-Latour, v novembri 1935 po stretnutí s nemeckým ríšskym kancelárom Hitlerom vyhlásil, že dostal plné

Hoci olympijské hnutie je svojím založením i podľa dikcie Olympijskej charty striktné apolitické, jeho najznámejšie „dieťa“ – olympijské hry – politici viackrát použili ako nástroj svojho boja. Prvým názorným príkladom sa v roku 1936 stali Hry XI. olympiády v Berlíne. Nemecký diktátor Adolf Hitler, ktorý sa ujal moci v roku 1933, obidvoje olympijské hry vo svojej krajine v tom istom roku – zimné v Garmisch-Partenkirchene i letné v Berlíne – propagandisticky zneužil v prospech svojej nacistickej ideológie. Prostredníctvom olympiád chcel vylepšiť medzinárodný imidž svojho režimu, preto krajina investovala do príprav obrovské finančné prostriedky a chystala ich v megalomanskom štýle.

MOV dostával početné varovania o dianí v Nemecku. Po prijatí no-

záruky rešpektovania Olympijskej charty. Jeho presvedčenie, že olympiáda v Berlíne sa vydarí, ešte umocnila dobrá organizácia ZOH v Ga-Pa. Väčšina členov MOV k Berlínu hľadala s optimizmom. Amerického člena MOV Ernsta Lee Jahnckeho, ktorý napriek tomu do poslednej chvíle bojoval proti konaniu OH v nemeckej metropole, dokonca ako „rušiteľa mieru“ vylúčili z MOV...

V Berlíne sa súťažilo na veľkolepých športoviskách a olympijské hry sprevádzal obrovský divácky záujem. Pod piatimi kruhmi tam svoju premiéru zažili rýchlostná kanonistika, basketbal aj hádzaná. Výnimočne talentovaná režisérka Leni Riefenstahlová natočila o Hrách v Berlíne pozoruhodný dokumentárny film, v ktorom využila prevratné inovačné techniky snímania športu. Novinkou boli aj televízne prenosy (na snímke berlínske televízne kamery), ktoré mohli sledovať diváci aspoň v hlavnom meste – v Berlíne ich premietali v kinosálach. A predseda organizačného výboru Carl Diem vymyslel symbolickú štafetu s olympijským ohňom priamo z Olympie, ktorá je odvtedy súčasťou všetkých hier. Podieľalo sa na nej 3075 bežcov a napriek značnému odporu obyvateľstva a rôznych spolkov viedla aj cez územie vtedajšej ČSR, vrátane Prahy.

Hry v Berlíne však boli v znamení manifestácie nacizmu a maskovanej nenávisťi k športovcom iných rás ako bielej. Aby sa Nemci vyhli možným výčitkám proti rasovým zákonom, povolali z amerického exilu „položidovskú“ šermiarku Helene Mayerovú a zaradili ju do nemeckého tímu. Výbornej výškarke židovského pôvodu Gretel Bergmannovej však štart v Berlíne neumožnili.

Práve v dôsledku nemeckého rasizmu sa ozajstným pozitívnym symbolom OH 1936 stal americký atlét čiernej pleti Jesse Owens (na fotografii). So ziskom štyroch zlatých medailí (zlato získal v behoch na 100 i 200 m, v skoku do diaľky a so štafetou na 4x100 m, čo sa podarilo zopakovať až jeho krajanovi Carlovi Lewisovi na OH 1984) sa stal najväčšou osobnosťou OH 1936. A prejavy jeho vzájomného priateľstva s najväčším súperom v skoku do diaľky, nemeckým „árijcom“ Luzom Longom, boli vo vypätej atmosfére najlepším a názorovým prejavom toho, že olympijské hnutie má reprezentovať aj porozumenie, priateľstvo a spoluprácu medzi národmi, i vzájomný rešpekt.

Owensovu športovú výnimočnosť dokrešľuje aj fakt, že už rok pred OH utvoril na mítingu v Ann Arbore v priebehu 46 minút päť svetových rekordov a šiesty vyrovnal, pričom jeho maximum v skoku do diaľky (813 cm) vydržalo na čele historických tabuliek 25 ro-

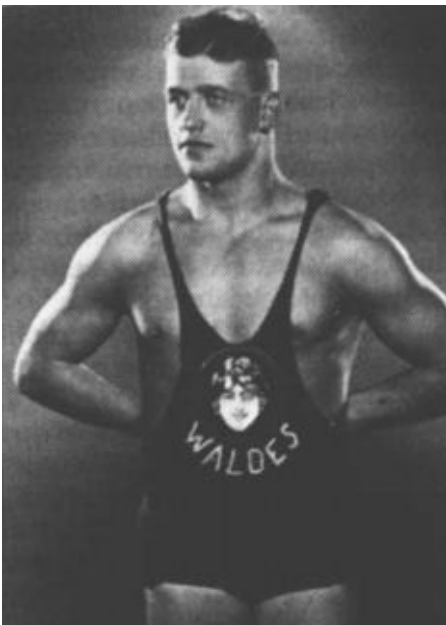

kov! Ale aj jeho berlínsky víťazný výkon (806 cm) by ešte veľmi dlho stačil na vrcholných svetových súťažiach na získanie medaily...

Ani Owensove veľkolepé výkony však nepomohli výprave USA obhájiť postavenie lídra svetového športu. V domácom prostredí najviac bodov i cenných kovov nazbieralo domáce Nemecko, ktorému výdatne pomáhali rozhodcovia. Jednou z osobností, ktoré si výnimočným spôsobom dokázali poradiť aj s ich zaujatosťou, bol gymnasta ČSR Alois Hudec (na fotografii). Vtedajší „kráľ kruhov“ predviedol na svojom najsilnejšom náradí výbornú zostavu, ale keďže si nebol istý, či mu výsledná známka v súboji so špičkovými domácimi borcami bude stačiť na zlato, požiadal o opravnú zostavu. Zacvičil ju ešte lepšie a predviedol úžasné silové výdrže, predovšetkým jedinečný rozpor strmhľav. Jeho výkon bol taký výnimočný, že ho ocenili najvyššou známku celých gymnastických súťaží.

Hudec sa významne pričínal o dovedy najúspešnejšie vystúpenie výpravy ČSR, ktorá v Berlíne získala tri zlaté a päť strieborných medailí. Víťazstvá ešte dosiahli dvojice rýchlostných kanoistov – Vladimír Syrovátka, Jan Brzák-Felix v C2 na 1000 m a Václav Mottl, Zdeněk Škrland na 10 km.

Medzi 179 športovcami, reprezentujúcimi ČSR, boli aj deväť Slovinci, z ktorých dvaja si vychutnali striebornú radosť. Zápasník Jozef Herda z Trnavy (na obrázku vľá-

vo) skončil druhý v klasickom štýle do 66 kg a športová gymnastka Matylda Pálffyová z Košíc (na tímovej fotografii druhá sprava) bola členkou strieborného družstva sokolských gymnastiek. Pálffyová je historicky prvá slovenská olympijská medailistka vôbec a možno ju považovať aj za prvú slovenskú ženskú účastníčku OH, aj keď už v Amsterdame 1928 bola členkou gymnastického družstva Maďarska rodáčka z Banskej Štiavnice Margit Kövessy.

Vo výprave Maďarska bol na OH v Berlíne členom zlatého vodnopólového tímu rodák z Galanty István Molnár (Štefan Fazekas). V plávaní prispel k bronzu štafety na 4x200 m voľným spôsobom rodák zo Sládkovičova Oskar Abay-Nemes. V maďarských farbách štartovali dovedna šiesti rodáci z územia dnešného Slovenska, ďalší dvaja boli náhradníkmi.

Žiaľ, obavy sveta z agresivity, rozpínavosti a egoizmu nacistického Nemecka sa krátko po OH v Berlíne potvrdili. Tri roky po ich skončení rozpútal Hitler najstrašnejšiu vojnu v dejinách ľudstva, ktorej obeťami sa stalo aj množstvo športovcov. Na vzkriesenie olympiád musel svet čakať dlhých dvanásť rokov... **LUBOMÍR SOUČEK**